

Iagttagelse af Foraars- og Efteraarstræk over Sydsjælland og Møen.

Af NIELS THORUP.

(With a Summary in English: Observations on the Spring-
and Autumn-Migration over South Sealand and
the Island of Møen.)

Mens der fra de senere Aar foreligger omfattende Iagttagelser og Undersøgelser af Efteraarstræk i Danmark, findes Foraarsstrækket næsten ikke omtalt, bortset fra Speciallitteraturen, men de Iagttagelser, der er gjort, peger afgjort i Retning af, at Trækket om Foraaret — paa Vej til Ynglepladserne — ikke bevæger sig ad de samme Ruter som Tilbagereisen om Efteraaret. Jeg henviser særligt til de Foredrag, der er holdt i Dansk Ornith. Forening i Efteraaret 1945, hvor det blev omtalt, at det voldsomme Træk, man sædvanligvis kan iagttage i September over Falsterbo, ikke modsvares af et tilsvarende Foraarsstræk.

Jeg har i Aarene 1941 til 1945 haft Adgang til at iagttage Foraars- og Efteraarstræk over Sydsjælland og Møen, og skal i det følgende søge at skildre disse Iagttagelser, idet jeg indledningsvis skal bemærke, at jeg ikke har kunnet foretage nogen egentlig sammenlignende Undersøgelse, da jeg ikke Aar efter Aar har opholdt mig nøjagtig paa samme Tid og Sted ved Observationsstederne, ligesom ogsaa Vejrforholdene har været forskellige.

Foraarstrækket.

Dette har jeg hovedsagelig set over Møen. Mine Iagttagelser paa Møen af Foraarsstræk refererer sig til Tiden fra den 18de til den 23de April 1943 og fra 27de til 31te Marts 1945. Den bedste Lokalitet paa Møen er Borremose, hvorover Størstedelen af Rovfugletrækket og Andetrækket passerer om Foraaret. Mosens vestlige Del er omtrent udtørret, og kun i den østlige Del findes der Damme og aabent Vand, hvor Ænderne holder til. Mosens mest velegnede Observationspost er Søbjerg (Se Fig. 1), en lille Høj i Mosens østlige Side lige ved Borresø. Man kan fra denne iagttage Ænderne i Borresø og navnlig Kærhøgene, naar de flakser hen over Mosen. Ophold paa Højen

Fig. 1. Kort over Borre Mose.
Map of Borre Mose.

giver Mulighed for at iagttage Høgene fra oven, hvilket kan have Betydning ved Konstateringen af, hvilken Art man har for sig, idet navnlig Ungfuglenes Dragt om Foraaret lettest skelnes paa Fjerdragten paa Ryggen og Oversiden af Vingerne. Sædvanligvis vil ogsaa et Ophold ved Tvedegaard eller Kana-

lerne der omkring give Udbytte, idet der langs disse findes en Del Buskvækst, hvorfra man skjult kan iagttage Træk, saaledes at man ofte kan opleve at se Rovfuglene paa en Afstand af 10-20 Meter.

Den utvivlsomt ejendommeligste Iagttagelse, jeg gjorde, var et stort Træk af Hedehøge (*Circus pygargus*) i Dagene fra den 18de til den 22de April 1943. Vindforholdene i dette Tidrum var: Den 18de nordvestlig, jævn Styrke.

- „ 19de vest-nordvestlig og nordvestlig, lidt svagere Styrke.
- „ 20de nordvestlig og
- „ 21de vestlig, indtil det Kl. ca. 3 om Eftermiddagen slog over til øst-nordøstlig.
- „ 22de øst-sydøstlig,
- „ 23de vestlig og sydvestlig.

I de nævnte Dage var det praktisk talt hele Tiden klart Vejr med kun enkelte Regnbyger. I Dagene den 17de, 18de og 19de saa jeg mellem 15 og 20 Hedehøge om Dagen. Jeg er naturligvis opmærksom paa den Mulighed, at man har set den samme Fugl flere Gange, men det er givet, at der passerede et stort Antal trækkende Fugle, i Særdeleshed fordi jeg senere saa Høge over Ulfshaleskov og Nyord, flyvende paa en saadan Maade, at der ikke kunde være nogen Tvivl om, at disse Dyr var paa Træk og ikke paa Jagt. Jeg saa dem som nævnt fra Mosen, hvor jeg opholdt mig ved nogle Buske, og Fuglene passerede over Mosen i nogle Timer om Formiddagen og først paa Eftermiddagen. Kærhøgenes Dragter er vanskelige at skelne indbyrdes, og jeg skal her fremhæve følgende Karakteristika:

For Hedehøgens Vedkommende de lange i Forhold til dens Størrelse smalle Vinger og det forholdsvis lille Hoved. Jeg har gjort den Erfaring, at naar man skal skelne Ungfugle og Hanner af den Blaa Kærhøg (*Circus cyaneus*) fra Hedehøge, sker dette lettest ved det ugleagtige Slør, den Blaa Kærhøg har omkring Hovedet; det er forholdsvis nemt at konstatere i Kikkerten, naar man kan holde Fuglen i Kikkerten i nogen Tid. Rørhøgen (*Circus aeruginosus*) skelnes paa Størrelsen. Men naturligvis er det vigtigste Kendetegn Dragten. Det var hovedsagelig Ungfugle, der passerede. I hvert Fald saa jeg i intet Tilfælde gamle Hanner. Bugen var endnu ikke plettet men ensfarvet, brun, svingende fra den for Ungfuglene karakteri-

stiske rustbrune Farve over i de lysere Nuancer, men stadig ensfarvet. Vingerne paa de unge Hunner var begyndt at antage de gamle Hanners staalgraa Farve. Ved Vingernes Rod og over Ryggen var Fuglen stadig brunlig. Jeg saa flere Gange Fuglen paa Ryggen og Oversiden af Vingerne, dels fra Søbjerg, dels over Søen ved Ulfshaleskoven, hvor de fløj, som disse Fugle gør, naar de jager, hvilket kunde tyde paa, at der blandt de Høge, jeg saa, ogsaa var Ynglefugle, da Rovfuglene som bekendt ikke jager paa Træk. Hedehøgen er fra tidligere Aar kendt som ynglende i Borre Mose.

Det er naturligvis vanskeligt at sige, hvor disse Fugle trækker hen. Foreløbig ved man kun, at de ikke trækker over Falsterbo. Om de overhovedet trækker til Sverige, er vel tvivlsomt, da der, saa vidt mig bekendt, kun yngler op mod en halv Sneg Par af denne Fugl i Sverige. Muligvis er der Tale om Fugle, der vel flyver til Sverige, men ikke yngler der, eller om Fugle, der passerer Sverige paa Vej til Finland. Ifølge SCHIØLER yngler Fuglen praktisk talt ikke i Finland, og det turde jo i hvert Fald være en noget upraktisk Rute at passere over Møen for at komme til Rusland. Det sandsynlige er, at det er de i Danmark ynglende Hedehøge, der passerer Møen. Hedehøgen overvintrer i Indien og Afrika og kan under Trækket om Foraaret meget vel tænkes at tage Kending efter Møens Klint paa Vej over Østersøen, f. Eks. fra Rügen eller Nordtysklands Kyster. (Se Fig. 2). Naar Vejen over Møen foretrækkes frem for f. Eks. over Falster, er det antagelig fordi Klinten og Klinteskoven frembyder særlig gode Orienteringsmuligheder og kan ses paa lang Afstand. Jeg har ikke gjort noget Forsøg paa at konstatere, om der gaar Rovfugletræk ind ved Falster.

Foruden Hedehøgene saa jeg i de samme Dage et meget stort Træk af Musvaager (*Buteo buteo*), 7-800 om Dagen den 18de og 19de April, aftagende de andre Dage. Fuglene fløj i vestlig Retning, og de Dage, jeg opholdt mig paa Nyord, saa jeg Trækket komme ud over Ulfshaleskoven og passere videre over Nyord. Endvidere saas der enkelte Rørhøge, en Fiskeørn (*Pandion haliaetus*), en enkelt Mosehornugle (*Asio flammeus*), en Del Spurvehøge (*Accipiter nisus*) samt endelig en Vandrefalk (*Falco peregrinus*) over Klinten, hvor denne Rovfugl iøvrigt yngler.

Saa vel Høgene som de andre Rovfugle trak over Nyord og videre i Retning mod Sjælland. I intet Tilfælde saa jeg Fuglene trække ud ved Nordfeld, som er Indfaldsporten for Efteraars-trækket over Møen. Jeg var specielt opmærksom paa denne Mulighed efter mit Ophold paa Møen i September 1941, hvor Størstedelen af Trækket kom ind her, men jeg saa ikke Fuglene forlade Landet paa dette Sted.

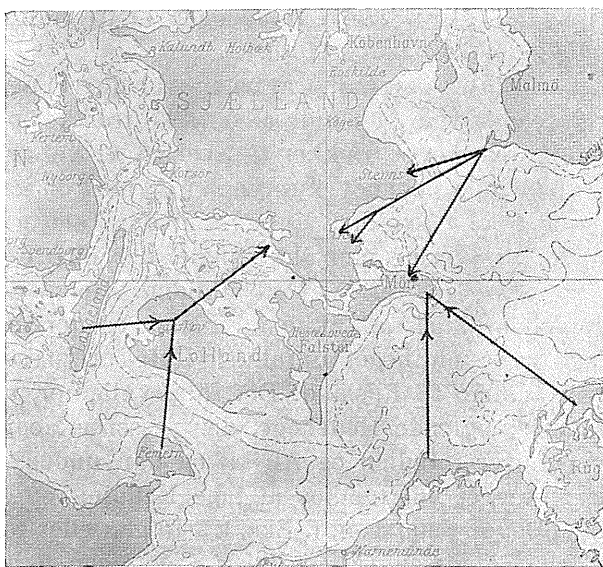

Fig. 2. Kort visende de sandsynlige Trækveje for Rovfugle i Sydøst Danmark.
Map showing the presumable migration routes of birds-of-prey
in Southeast Denmark.

Af andet karakteristisk Træk i 1943 skal jeg nævne Stor Skallesluger (*Mergus merganser*), Graastrubet Lappedykker (*Podiceps griseigena*), og endelig Bjergand (*Aythya marila*). Disse sidste fandtes i en lille Sø, der ligger, hvor Vejen fra Stege til Ulfshale Færgeleje drejer af fra Nord til Vest.

I 1945 opholdt jeg mig paany paa Møen. Denne Gang fra den 27de Marts til den 31te s. Md. og gjorde praktisk talt de samme Iagttagelser af Vaager. Jeg saa ogsaa Hede høge, men kan ikke med Sikkerhed sige, at disse Fugle var paa Træk, idet jeg saa dem jage over Ulfshalesøen og Borremose, ligesom jeg saa dem flyve tilbage fra Ulfshalesøen i Retning mod Borre-

mose, og det er sandsynligt ifølge Iagttagelser, der foreligger fra tidligere Aar, at Hedehøgen ogsaa findes ynglende paa Borremose. Jeg gaar derfor ud fra, at der her var Tale om Fugle, der i hvert Fald opholdt sig ved Mosen Sommeren over. Iagttagelsen er imidlertid under alle Omstændigheder ejendommelig, eftersom Hedehøgen først kommer til sine Ynglepladser sidst i April eller i Begyndelsen af Maj ifølge SCHIØLER og WEIS. Jeg saa dog heller ikke dette Aar i noget Tilfælde gamle Hanner.

Vinden var den 27de Øst-nordøst om Formiddagen og nordlig om Eftermiddagen. Den 28de Vest-nordvest, den 29de syd-vestlig om Formiddagen, vest-sydvestlig om Eftermiddagen. Den 30te vestlig og den 31te vestlig og vest-nordvestlig.

Af andet karakteristisk Træk i 1945 skal jeg fremhæve et meget stort Træk af Pibeænder (*Anas penelope*), og navnlig Spidsænder (*Anas acuta*), dels ved Stege Bugt, dels ved Ulfs-halefjord og endelig navnlig paa Nyord. Ustandselig var Spidsænderne i Luften der, og man hørte til Stadighed deres ejendommelige, fløjtede Lyd.

I det hele kan det siges, at Møen frembyder udmærkede Muligheder for Iagttagelse af Ænder; alle Svømmeænder findes der og i meget betydeligt Antal, navnlig Atling (*Anas querquedula*). Endvidere findes der en Del Vadere, ynglende og paa Træk. Klyder (*Recurvirostra avosetta*) yngler der, og Brushøns (*Philomachus pugnax*) yngler paa Nyord. Dem ser man dog først hen i Maj Maaned. Sangfuglene kan man høre paa Møen en Uge før de høres i det øvrige Land.

Knudshoved.

At der gaar et stort Efteraarstræk over Knudshoved og Egnen omkring Vordingborg og Næstved er en kendt Sag, og der foreligger talrige Iagttagelser herom. Imidlertid kan der ogsaa observeres Foraarsstræk over Knudshoved. I Dagene 11te, 12te og 13de April 1943 opholdt jeg mig paa Knudshoved paa Spidsen af Tangen, dette ejendommelige, næsten savanneagtige Landskab, som er græsklædt og bevokset med enkelte større Tjørne og Buskvækster. Der findes en Del mindre Damme, strøet ud langs Tangen. I disse kan man iagttage alle Svømmeænderne, Skeand (*Spatula clypeata*), Krikand (*Anas crecca*) og en enkelt Atling samt Taffeland (*Aythya*

ferina). Ligeledes saa jeg Vaagetræk, Musvaager, op til 30 om Dagen, en Del Spurvehøge samt en enkelt Vandrefalk. Vinden var i disse Dage vestlig med jævn Vindstyrke og enkelte Regnbyger. Den 12te var den dog sydvestlig og sydlig fra Kl. 12 om Formiddagen.

Et Blik paa Fig. 2 vil vise, at disse Fugle sandsynligvis kommer fra Lolland og derefter flyver over Fejø og Femø op mod Knudshoved. Fuglene kom ind fra Sydvest, ikke direkte paa Spidsen. Om de er kommet til Lolland over Falster eller Langeland er det vanskeligt at have nogen Mening om, men Sandsynligheden taler for, at de er kommet fra Langeland og herefter over Lolland, idet Falstertrækket antagelig vil søge over Møen, eller direkte fra Falster til Sjælland. Noget samlet Overblik over Trækket i denne Del af Landet er det umuligt at have, før der foreligger sikre Iagttagelser, dels fra Falster, dels fra Egnen omkring Skelskør og Korsør og Øerne ud herfor, Agersø, Omø, og Egholm. Det er imidlertid sikkert, at der gaar et stort Efteraarstræk over Langeland.

Grunden til, at Foraars- og Efteraarstræk over Møen og Sydøstsjælland gaar ad forskellige Veje, er naturligvis vanskeligt at angive, men det er i hvert Fald iøjnefaldende, at der ikke langs denne Kyst findes Tanger eller Halvøer, langs hvilke Fuglene kan trække, og fra hvis Spids de kan „springe ud“, og det er navnlig paafaldende, at der gaar Foraarsstræk over Amager, som frembyder Muligheder for Udspring. Jeg kunde derfor tænke mig, at Forklaringen er den simple, at det, der spiller en Rolle, er Forholdene der, hvor Fuglene skal begynde Flugten over Sundet, og ikke i samme Omfang Forholdene der, hvor de kommer ind over Land igen. Alt dette er naturligvis Hypoteser, men en Kendsgerning er det i hvert Fald, at der praktisk talt intet Foraarsstræk gaar ind ved Falsterbo, i hvert Fald ikke Rovfugletræk.

Efteraarstrækket.

Efteraarstrækket har jeg iagttaget den 6te og 7de September 1941 paa Præstø Fed og ved Jungshoved, samt 10de til 16de September 1944 sammesteds, og endelig 10de til 20de September 1941 ved Borremose.

Mine første Iagttagelser stammer som nævnt fra 1941, hvor jeg begge Dage opholdt mig ved Hestehave paa Jungshoveds

Nordspids lige overfor Feddets Sydspids. Vinden var den 6te om Morgenen nordvestlig, svingende til Vest-nordvest om Eftermiddagen og den 7de vestlig, svingende til nordlig ud paa Eftermiddagen. Vindstyrken var begge Dage svag, og det var klart Vejr. Hestehave er en af de bedste Observationsposter paa Jungshoved. Som det vil ses paa Fig. 3 opsamler man paa dette Sted Fedtrækket, der passerer ned over Jungshoved, og gaar mod Vordingborg. Jeg iagttog i disse Dage et Par Hundrede Vaager om Dagen, et stort Antal Spurvehøge, flere Vandrefalke, et Par unge Rørhøge, en Blaa Kærhøg, samt en enkelt Duehøg.

I 1944 opholdt jeg mig fra den 11te til den 16de September paa Fedet. Det har i mange Aar været en given Ting, at Falsterbo Trækket gik ned over Sydsjælland og Møen, men det har været noget usikkert, hvor Indfaldsportene var. Det Træk, der kommer ind over Fed og Jungshoved, kommer ind direkte fra Havet, og ikke Nord fra, som man kunde formode, idet man kunde tænke sig, at Trækket, der kommer ind over Stevns, fortsætter ned over Fed, jvfr. iøvrigt nedenfor.

Det var i de Dage, jeg opholdt mig paa Fed i 1944, klart Vejr, og der findes nede ved Østkysten et Træstillads, hvorfra man kan faa nogenlunde Overblik over Terrænet. Jeg kunde herfra se Trækket komme ind ude fra Havet; et Stykke ude delte det sig, hvorefter en Del fløj over Jungshoveds nordøstlige Del, medens Resten trak ind over Fed ved Granskoven. Efter de Iagttagelser, der foreligger, er det sikkert, at der gaar et stort Træk ind over Stevns, men dette fortsætter næppe i noget videre Omfang ned til Fed. Fra andre Iagttagere har jeg erfaret, at der er set Træk paa flere Hundrede Vaager, den 20de og 21de September 1945 over Vemmetofte og i mindre Omfang over Bregentved ved Ulse Sø. Et Blik paa Fig. 2 vil vise, at det vil være ganske unaturligt at fortsætte fra Vemmetofte ned over Fed. Det er sikkert saaledes, at naar Trækket har naaet Land, spreder det sig for først paany at samle sig, naar det skal ud over Havet igen. Det Træk, der er iagttaget over Vemmetofte og Bregentved, er utvivlsomt Stevnstrækket.

Hovedtrækket faldt paa Feddet i 1944 den 11te og 12te September. Vinden var i disse Dage vest-nordvestlig, Vindstyrke 2, op paa Dagen 4, og den 12te vestlig, senere paa

Dagen sydøstlig. Klart Vejr. Den 11te saa jeg ca. 700 Vaager, 2 Fiskeørne, enkelte Vandrefalke og en ung Rørhøg, den 12te ca. 1200 Vaager, 2 Fiskeørne, et stort Antal Spurvehøge, 6 Taarnfalke, Vandrefalke, en Blaa Kærhøg, Hun eller Ungfugl. Den 13de var der ikke saa stort Vaageetræk. Der var ingen Vind om Formiddagen. Ud paa Eftermiddagen blev Vinden sydøstlig

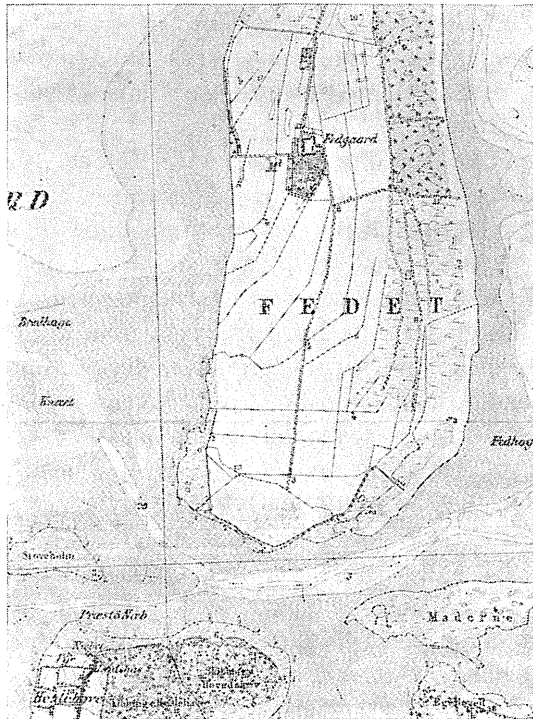

Fig. 3. Kort over Præstø Fed og Hestehave.
Map of Præstø Fed and Hestehave.

med svag Styrke. Den 14de var Vinden sydøstlig, og ud paa Eftermiddagen Øst-sydøst. Selv om Vaageetrækket tog af, viste de andre Rovfugle sig stadigvæk. Fiskeørne saa man et Par af hver Dag, endvidere Brune og Blaa Kærhøge, samt Spurvehøge. De af mig opgivne Tal omfatter ikke Trækket over Jungshoved, som man i det klare Vejr kunde observere men ikke optælle paa den lange Afstand. Jeg var alene og maatte holde mig til et af Stederne. Det ser besynderligt ud, at Vaageetrækket saa pludselig tog af efter den 12te, mens de andre Rovfugle stadig trak. Muligvis spiller her den ændrede Vindretning

en Rolle, saaledes at Vaagetrækket i de Dage gik ind ved Stevns eller over Møen. Som nævnt drejede Vinden fra Sydvest til Sydøst og Syd-sydøst den 13de September. Den 8de og 9de var jeg ved Stevns, men saa intet, hvilket stemmer med Oplysninger om Falsterbotrækket fra de samme Dage. Trækket her begyndte først efter den 10de, idet det var holdt tilbage i flere Dage forinden af den kraftige Blæst.

Møen 1941.

Jeg opholdt mig paa Møen fra den 10de til den 20de September. Trækket var ikke særlig stort, men jeg iagttog Vaagetræk ind over Nordfeld, kommende direkte fra Havet. Der var Vaager, Lærkefalken (*Falco subbuteo*), Spurvehøge samt en enkelt Fiskeørn. Trækket var ikke særligt omfattende. Kun enkelte Dage var der stort Vaagetræk, trækkende ret højt ind over Nordfeld. I intet Tilfælde saa jeg Træk komme fra Nyord nedover Møen ad den Rute, som Foraarstrækket gaar. Fra anden Side, særlig gennem Konservator H. MADSEN, er jeg bekendt med, at der kan gaa et stort Rovfugletræk over Nordfeld om Efteraaret, og det kan herefter sikkert antages, at der er tre Hovedindfaldsporte paa Sjælland og Møen for Falsterbotrækket, nemlig Stevns som den nordligste, Fed og Jungshoved, samt Møen som den sydligste.

Konklusion.

Under den Diskussion, der opstod efter mit Foredrag om disse Emner i Dansk Ornith. Forening, blev der gjort gældende, at det ikke var muligt at opstille saadanne tre faste Trækruter, idet det f. Eks., som et Blik paa Kortet vil vise, maatte være ret tilfældigt, om Trækket gik over Stevns eller Fed. Det er naturligvis heller ikke min Mening at ville hævde, at Trækket samme Dag og paa samme Tid gaar ad alle tre Trækruter. Om det gaar over Stevns eller over Fed og antagelig ogsaa Møen afhænger sikkert af Vindforholdene og maaske en Række andre Faktorer. Min Mening er kun, at de tre nævnte Lokaliteter er de Steder, hvor Trækket typisk gaar ind, fordi disse toner klarere frem, naar Trækket flyver ud fra Falsterbo, Stevns med sit Højdedrag og Klinten, Fed og Jungshoved med Skovene i disse Egne og Møen naturligvis med Klinten og Skovene der. I hvert Fald er der mig bekendt ikke andre Steder iagttaget det store glidende Træk, som man kan se

komme ind i disse Egne. Det er ejheller min Hensigt med Brugen af Ordet „Trækrute“ at give Udtryk for en Antagelse om, at Rovfuglene bevæger sig ad en bestemt afgrænset Trækvej. Trækket bevæger sig over en meget bred Front og glider ind over Land paa saadanne Steder, hvor Vindforholdene fører det, og følger naturligvis ikke paa Vejen til Land paa Forhaand givne faste Ruter.

Nogen klar Linje for Foraarsstrækket kan jeg foreløbig ikke opgive, udover den negative, at det ikke følger Efteraarsruten.

Organisering af Trækiagttagelser.

Det var min Hensigt med Redegørelsen for disse Observationer for det første at gaa ind for at organisere Iagttagelsen af Trækket ved Foreningens Medlemmer. Ornitologien har i de sidste Decennier gennemgaaet en voldsom Udvikling. For 25 Aar siden var der kun enkelte, der kendte Fuglenes Stemmer, medens man nu kan regne med, at enhver nogenlunde kyndig kender de fleste Sangfuglestemmer. Kendskabet til Fuglenes Dragter og Trækveje er ligeledes mere udbredt nu end før. Men naar det forholder sig saaledes, maa det i Længden blive utilfredsstillende, at Observationerne foregaaer tilfældigt, saaledes at de enkelte Medlemmer eller Grupper af Medlemmer til Observationssteder vælger de Steder og Tider, vedkommende foretrækker, navnlig de Steder som frembyder de bedste Muligheder for Iagttagelser. Denne Fremgangsmaade giver i Længden intet samlet Overblik, og Danmark er jo i hvert Fald saaledes beliggende, at man ved at organisere og sortere Iagttagelserne kunde give et underbygget Bidrag til Forskningen af det stadig mærkelige Fænomen, Fugletrækket er.

Intet andet Land — maaske med Undtagelse af Sverige — har saa gode Muligheder for Iagttagelse af netop Rovfugletræk. Derfor har Dansk Ornithologisk Forenings Medlemmer en naturlig Forpligtelse til at yde sit Bidrag og systematisere Observationerne¹). Dette kan ske paa den simple Maade, at der nedsættes et Udvalg, der samler og sorterer Iagttagelserne. Dette Udvalg skal saa kunne dirigere Medlemmerne hen til de Observationsposter, som findes egnede, og Udvalget skal

¹) En fælles Indsats gennem et større Antal Medlemmer af D. O. F. er allerede paabegyndt dette Foraar (1946) gennem en Observationsrække ledet af C. A. BLUHME og TH. FRØLICH. (Red.)

herefter modtage Meldinger om Observationerne og bearbejde disse. Naar man er paa en Observationspost, behøver man ikke at fordybe sig i andre Spørgsmaal om Vejret end dette, om det er klart, overskyet eller regnfuldt; Vindens Retning og Styrke faar man nøjagtig opgivet fra Meteorologisk Institut, men forlader man sig i saa Henseende paa sin egen Fornemelse, er der Risiko for Fejltagelser og Fejlvurderinger.

For det andet var det min Tanke med mine Bemærkninger at skabe et Arbejdsgrundlag for de Medlemmer, som ønsker at deltage i saadanne Undersøgelser. Der er sikkert mange, der har opholdt sig de samme Steder som jeg, men under alle Omstændigheder er der meget tilbage at undersøge endnu. Jeg har tidligere vist paa Kortet, hvor de Medlemmer, som vil være med, bør være placeret. Dels naturligvis ved de ikke hidtil særligt paaagtede Steder, saasom Skalskør, Korsør og Langeland, Lolland og til en vis Grad Falster, men ogsaa de allerede kendte Trækruter bør undersøges paa andre Tider og under andre Vejrforhold. Naturligvis maa ogsaa Nordsjælland og Vestsjælland behandles. Iagttagelserne skulde saa samles og sammenlignes, saaledet at man til sin Tid ad Aare kunne fremkomme med et virkeligt Bidrag.

SUMMARY IN ENGLISH

Observations on the Spring- and Autumn-Migration over South Zealand and the Island of Møen.

For some time it has been a wellknown fact that a great number of birds-of-prey during the autumn pass over Falsterbo in South Sweden towards the South-eastern coast of Denmark, the birds using the upward-going currents of air over the long peninsula as long as possible. It is a fact that a similar emigration in the opposite direction does not take place in the spring. During the years 1941—1945 I have had the opportunity of observing migration mainly of birds-of-prey over South Zealand and Møen.

1. Migration in the spring over Møen. This I have observed in April 1943 and March 1945. Undoubtedly the most interesting observation I made was a very considerable number of Montagu's Harriers (*Circus pygargus*) in April 1943. The birds came from beyond the cliffs of Møen and passed over

Borre Mose towards the islet Nyord and Zealand. They did not fly towards Sweden from Nordfeld on the north-coast of Møen. Nordfeld is the gate of invasion on Møen for the autumn migration from Falsterbo.

Buzzards (*Buteo buteo*), Ospreys (*Pandion haliaetus*) and Sparrow-Hawks (*Accipiter nisus*) were also seen flying in the same direction. One Short-eared Owl too.

No doubt these birds were coming from the north coasts of Germany and from Rügen (Fig. 2). From all what is at present known they were on their way towards their breeding places in West Jutland. In Sweden this species is a very rare breeding bird. The number of birds seen amounted to 15—20 every day in four days.

Spring migration also passes over Knudshoved at Vordingborg coming from Langeland over Lolland. I observed Buzzards and Sparrow-Hawks but no Harriers. The routes of these birds is unknown up till now.

2. Autumn-Migration. This I have observed over Præstø Fed and Jungshoved (Fig. 3) on the southeastern coasts of Zealand.

In September 1934 I saw 700 Buzzards on the 11th and 1200 on the 12th of that month, both days several Ospreys, Hen Harriers, Sparrow-Hawks and Peregrin Falcons.

According to what is hitherto known and observed the following localities constitute the main places of invasion for the Falsterbo autumn migration (Fig. 2):

Stevns as the northern place distinguishable by the cliffs there, Præstø and Jungshoved with their woods as the middle place and Møen with the big white chalk-cliffs as the southern place of invasion. In no other place on these coasts has the typical, big, gliding migration been observed.

It is difficult to explain why no spring migration passes over Falsterbo, but it appears to me that one of the reasons may be that no place on these Danish coasts furnishes such fine "starting places" as does Falsterbo on the Swedish coast, and that it therefore are the geographical conditions on the coast where the birds "start" which are decisive and not so much the coasts where the birds return to the shore again. No clear route for spring migration from Denmark to Sweden is known at present.
